

СЕКЦІЯ 7.

Психолого-педагогічні засади реформування правової системи України в умовах інтеграційних процесів

SECTION 7.

Psychological and pedagogical principles of reforming of the legal system of Ukraine in the conditions of the integration processes

Бабій Л., Сендецький Н.

*студенти III курсу бакалаврату та I курсу
магістратури юридичного факультету*

*Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к. психол. н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи ТНЕУ*

Гірняк А. Н.

ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ НАЛАГОДЖЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТІВ

Сучасна молодь значно відрізняється своїми поглядами на життя, поведінкою та умовами навчання від тієї яка була десять років тому чи навіть п'ять. Кожен потребує індивідуального підходу який базується на щирості, простоті та розділенні їхніх інтересів. Якість підготовки будь-якого фахівця першочергово базується на налагодженні міжсуб'єктних взаємин для активної міжособистісної та професійної взаємодії з людьми. Одним із завдань закладу вищої освіти є забезпечення оволодіння студентами широким набором універсальних засобів та специфічних інструментів розвитку зазначених компетентностей.

Взаємодія викладача зі студентами - це перманентний процес взаємообміну двох суб'єктів, двох кардинально різних внутрішніх світів, протиріччя між якими невичерпні через розбіжності в статі, вікові, життєвому досвіді, середовищі, темпах розвитку та соціальному статусу [1]. Відтак ще на етапі вступу у заклад вищої освіти з'являються труднощі у вигляді психологічних бар'єрів комунікації з викладачами, які студентам потрібно подолати. Психологічні бар'єри, що виникають між викладачем і студентами, значним чином залежать від стилю педагогічного спілкування [3].

В. А. Кан-Калик виокремив такі типи: 1) спілкування-загравання, що притаманне недосвідченим викладачам, які прагнуть «дешевої» популярності; 2) спілкування-самоусунення, яке є ознакою педагогічної неспроможності та ліберального стилю управління; 3) спілкування-дистанція, котре вибудовують як своєрідну стіну із посиленням на високий авторитет, життєвий досвід і вік; 4) спілкування-дружба, що передбачає захопленість спільною справою, а педагог відіграє роль наставника й послуговується демократичним стилем управління; 5) високопрофесійне спілкування, котре ґрунтується на високих професійних установках викладача [2].

Для того, щоб не спричинювати психологічні бар'єри, спілкування викладача і студентів обов'язково має базуватись на взаємоповазі й глибокій рефлексії того, що вони певним чином залежні один від одного. З одного боку, студенту потрібні знання, уміння і навички їх застосування та глибокий досвід у майбутній професійній сфері. Однак, з іншого боку, викладач, одержуючи зворотний зв'язок від студентів здатен поглиблювати власний педагогічний авторитет, професійно самостверджуватися і самореалізовуватися, задовільняючи потреби у визнанні. Отож мотиваційна сфера викладача значним чином залежить від того як студент оволодіває певним фрагментом соціокультурного досвіду, а

відтак наскільки ефективною є його педагогічна діяльність. Однією з функцій викладача є створення максимально сприятливих умов для студентів з метою формування та поступального розвитку їхніх індивідуально-особистісних якостей та подальших професійних компетентностей. Тобто ціллю викладача є створення оптимальних умов (освітнього простору) для опанування навчальним змістом, а завданням студента є прояв пізнавальної активності й реалізація програми власного само творення [4; 6].

Тобто взаємодія викладача зі студентами має постійно відбуватися в межах актуального та потенційного розвитку останніх. Зазначенні поняття вперше введені в психологію Л.С. Виготським й формовтілені у його відомій тезі: «Навчання веде за собою розвиток, а новий рівень розвитку є передумовою для опанування нових горизонтів». Тобто «зона актуального розвитку» окреслює те поле дій і завдань з якими студент здатен впоратися самостійно і добре володіє інструментарієм їх досягнення. Поняття ж «зона потенційного розвитку» стосується тих вмінь чи видів діяльності, котрі студент на даному етапі свого розвитку може виконувати лише під керівництвом або у співпраці / за допомогою викладача-наставника, але ще не здатний виконувати самостійно. Власне педагог має точно прогнозувати розвиток майбутнього фахівця і максимально допомагати йому відчути брак професійних компетентностей й забезпечити умови для максимально успішного розв'язання зазначеної суперечності між актуальним та суб'єктивно бажаним / соціально очікуваним рівнями його розвитку [7].

Розвивальне навчання не заперечує важливість освітніх завдань, а передбачає їх раціональне поєднання в триєдине завдання, котре забезпечує повноцінне злиття навчання та розвитку, за якого навчання постає не самоціллю, а умовою розвитку студентів. Суть взаємозв'язку освітніх і розвивальних завдань, навчання та розвитку продемонстрована В.Давидовим, адже його дослідження дають змогу вирішити ключове питання типології навчання. Те навчання, що обмежується в своїх цілях тільки володінням зовнішніми засобами культурного розвитку, вважають традиційно-академічним. Навчання ж, котре головною метою вбачає забезпечення / організацію розвитку вищих психічних функцій особистості в цілому шляхом оволодіння зовнішніми засобами культурного розвитку є інноваційним, оскільки забезпечує розвиток особистості та індивідуальності суб'єктів освітнього процесу. Отож завданням розвивального навчання є навчити студентів самостійно міркувати, забезпечити уміння дискутувати, обстоювати власні погляди та ціннісні орієнтації та бути активними у процесі власного само творення [5].

Роль викладача у становленні майбутнього фахівця починається ще з перших днів навчання в університеті де студент починає ідентифікувати себе з ним, а згодом це допомагає йому набувати професійної ідентичності, корегувати свій «Образ-Я» та зіставляти власні можливості з майбутніми професійними навичками, здібностями та цінностями. Викладач має ставитися до студента як до особистості, яка має право на вибір, на реалізацію власних пріоритетів, право на помилку та особисту позицію. Іntenція викладача в даній ситуації полягає в його вірі в можливості студента, діалогічно-консенсусному напрацюванні індивідуальних траєкторій розвитку й поетапного розкриття кожним студентом власного потенціалу та саморозвитку. В такий спосіб студент напрацьовує Я-образ майбутнього професіонала, зберігаючи позитивну самооцінку та рефлексуючи перспективні шляхи власного саморозвитку.

Варто пам'ятати і викладачеві і студентам, що взаємодопомога і знаходження спільної мови зближують людей, а протидія викликає дратівливість та роз'єднує. Навчальна діяльність студента та взаємини з викладачами у закладі вищої освіти це лише одна із сторін професійного формування людини. Позитивна співпраця викладача і студентів це велика довіра, безмірна повага, безкорисність, доброзичливість, творчість, взаємодопомога, особистий приклад товариського ставлення, постійне намагання і спроможність розвивати себе, збагачувати свої знання та вміння, віддавати їх для спільної справи. Готовність викладача до професійноорієнтованої взаємодії передбачає єдність вмінь обміну інформацією, встановлення діалогово-партнерських стосунків, об'єктивного сприйняття та розуміння сучасних студентів [5]. Саме така конструктивна позиція створюватиме необхідні умови для повноцінного морально-духовного розвитку майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Багрій К. Л. Викладач і студенти: взаємодія у процесі навчання. *Проблеми освіти та методика викладання у вищій школі*. 2016. Вип. II (62). С. 174-182.
2. Гірняк А., Васильків О. Психологічні бар'єри у взаємодії викладача й студентів та шляхи їх ефективного подолання. *Психологічні перспективи*. 2019. Вип. 33. С. 79-90.
3. Гірняк А. Засіб як психолого-дидактична категорія. *Вітакультурний млин*. 2007. Модуль 6. С. 16-20.
4. Гірняк А. Психоекологічний потенціал розвивального підручника. *Психологія і суспільство*. 2003. №4. С. 128–136.
5. Садова І., Барна О. Впровадження розвивальних технологій навчання у вищій педагогічній школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Вип. 3. С. 275–280.
6. Фурман А. В., Гірняк Г. С., Гірняк А. Н. Психодидактика проектування навчально-книжкових комплексів для студентів ВНЗ : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 328 с.
7. Фурман А.В., Гірняк А.Н. Психологічне узмістовлення взаємообміну у контексті соціальної взаємодії. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 20-21 квітня 2018 р. Тернопіль: Економічна думка. 2018. С. 333-336.

Барилко М.

студентка IV курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.соціол.н., доцент
кафедри психології і соціальної роботи ТНЕУ
Біскуп В.С.

ЗАКОН І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ВСЕ, ЩО ВИ МАЄТЕ ЗНАТИ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Сімейне насилля – це насилля над особистістю. Це зворотній ефект від любові. Проблема домашнього насильства є досить актуальною, адже воно існує майже у всіх країнах. Від насилля страждають особи різного віку, з різним рівнем доходів та освіти. Та найчастіше від насильства страждають жінки. Домашнє насильство – це такі дії одного члена сім'ї по відношенню до іншого, які порушують громадянські права та свободи людини, або які призводять до фізичного, психічного, чи морального страждання [2].

ООН зазначає, що жінки піддаються насильству, як у мирний час, так і під час збройних конфліктів – з боку держави, суспільства, родичів. Домашнє насильство може бути різного характеру – фізичне, психологічне, сексуальне та економічне. За кожен із видів насильства передбачена певна відповідальність.

Нажаль, більшість жертв сімейного насилля не звертаються за допомогою і, відповідно, залишаються поза полем зору державних та недержавних органів та організацій, місією яких є надання відповідної допомоги. За статистикою Міністерства внутрішніх справ в Україні зазнають насильства в сім'ї приблизно 100 тис. жінок щороку, натомість звертаються в поліцію лише 10 %. Насильство в сім'ї завдає шкоди всім її членам, що призводить до розладів здоров'я, психіки, погіршення психологічного клімату в родині. Діти, які виховуються в сім'ях з ознаками насильства, підсвідомо переймають модель насильницької поведінки, а в більш зрілому віці виявляють агресію, є схильними до негативних проявів у подальших взаємодіях з оточуючими.

Якщо раніше за домашнє насильство була тільки адміністративна відповідальність, то з січня 2019 року вводиться кримінальна відповідальність. Даний закон містить ряд правових норм, які спрямовані на захист дітей, що постраждали від домашнього насильства.